

A gellérthegy-i paradicsom.

Irta: Jókai Mór.

A budai m. kir. kertészeti tanintézet legközelebb új igazgatót kapott. Hazánk kiválóan ismert kertészeti szaktekintélyét nevezték ki a szép állásra, napjainkban történik a növendékek beíratása is a következő tanévre, helyén levő tehát, hogy ez alkalommal reprodukáljuk a kertészkedő Jókai Mórnak, svábhgyei kerttulajdonosnak az intézet felől táplált véleményét:

«Ego vero Carthaginem construendam esse censeo».

Ujból és újból visszatérek arra az állításomra, hogy Magyarországon az *agrárkérdést* (feleletet inkább: mizériát) csak úgy lehet megorvosolni, ha a *kertész- és bortermelő* gazdaságot kifejlesztjük. Ez a kétszerkettő négy.

A mennyi milliókat kapunk a külföldről fölösleges magtermésünkért, csaknem annyi (ha nem több?) milliókat adunk ki a külföldről behozott gyümölcsért, főzélékért, borért. Ha mi ezeket a szükséges cikkeket itthon állítanók elő, megmaradna a pénzünk, még mi vihethénk ki külföldre s annnyival kevesebb gabonát természetnénk, a minék a fölöslegét most senkinek sem tudjuk eladni.

Háromszázezer hold szőlőnket, a mit filokszerá elpusztított, gabonatermelésre használjuk: ez már csak tultermelés! Több szőlőt, több kertet ültessünk, több zöldséget vessünk.

Hanem hát kényelmes urak vagyunk.

A magtermeléshez nem kellett egyéb, mint hogy beboronáltuk a magot, a többi aztán a pap dolga, hogy imádkozzék rá esőt és jó időt kellő időben. De a kerté-

szeknek mindennap dolga van, okossággal járó dolga.

Vajon abból a millenáris kiállítás két millió látogatójából hánynak jutott eszébe, hogy fővárosunk legérdekesebb, legtanulmányosabb intézményét; a Gellérthegy alatti *kertészeti akadémiát* megtekintse. (Akár *egyetemnek* is nevezhetném.)

Pedig ez nem olyan élvezetes látvány, mint a kincseket rejtő pavillonjaink. Kár, hogy nem lehetett borsón odatolni a kiállítás területére.

Mindössze hét éve, hogy fönnáll. Én akkor láttam először, a mikor három éves volt. Akkor még csak viskók voltak ott, meg kis területen dolgozó fiatal tanoncok, most már paloták, tantermek, internátusok, műhelyek és üzdék büszkélkednek a megnövelt területen, mely Magyarország legokoszerübb gyümölcs- és szőlőkertészetét egyesíti.

Engem első sorban maga a gyümölcsészet érdekelt. A körték, almák késői őszi-baraczkok. Itt látjuk a francia kertészet legújabb remekait, de azok mellet a velük versenyző magyar (különösen erdélyi) fajokat, a mik közül némely már kezd kivészni: itt még megőrzik: egy hirneves erdélyi alma a «*Sándor czár*»-ral vetekezik; a badaacsonyi duránczi barack a legremekebb amerikaiakkal s látható itt a bőven termő zöldszinü hátszegvidéki alma is, melyet a román atyafi őszzel betakarít a verembe, tavasszal fölnyitják a vermet s az őszi vaczkorbul már akkor a legillatosabb zamatos gyümölcs lesz, a mit a szász urak drágán vásárolnak.

Az egyik uton sövénynek vannak fonva az almafák, tele pirosuló, sárgálló gyümölcscsel; a másik uton két öles vasoszlo-

pokra kifeszített sodronyokhoz kötött lugast képeznek az almák, körték, a miknek a kiállításra szánt gyümölcsei tüllel vannak bekötözve a bogarak ellen. A vénebb fák lobrokat képeznek karókhöz kötve.

És közben a kísérletezésre ehasznált szőlők telepei, a mik valóságos tanulmányt képeznek. Egyik sor szőlő olyan hazai faj, mely szénkénegezés mellett szépen diszlik, a másik, mely ugyanazt megsinyli; amerikai fajok, direkttermők, melyeket a peronospora sem lép meg; nincsenek permetezve; mások, melyek a meszes talajban is diszlenek. (A Berlandierit magyarul szaporítják a veszszője nem ered meg.)

Ismét vannak más amerikai fajok, melyek a chlorosisra hajlandók; szép ojtványok, melyek közül kilenczven százalék eredt meg. (Hallatlan siker!)

A ki új szőlőt akar telepíteni, ne kezdjen hozzá, a míg személyesen meg nem nézi ezt a mintatelepet, mely meszes, márgás talajon diszlik; mert különben kockajátékot fog játszani a természettel. Az amerikai szőlőültetés olyan ferbljíték, a melyben csak az lehet nyertes, a ki hátarul is ismeri a kártyát.

Azután jönnek a mindenféle üvegházak, melegházak, üzdék; elkezdve az ananász-házon, melyben 56 fok (Celsius) hőségben érlelik a délamerikai aranygyümölcsöt, a téli baraczk és szőlőházakig, a hol már most készítik elő a februárbanérendő gyümölcsök lugasait. Mindez a legmodérnebb rendszerrel felszerelve. Itt diszkertészet is tanulnak.

De a mellett nem kell lenézően elhalasztanunk a laponson látható fűzültetvény mellett. Itt tenyésztik a kosárfonáshoz való anyagot s egy hold csincés, a mi kaszáló-nak sem való, ilyen fűzzel beültetve öthatszáz forint jövedelmet ad.

A gyakorlati kertészséget végignézve aztán fölme gyünk az elméleti tanulmányok tárházába, kalauzolva az igazgatótól és a vezértanártul.

Bizony mondom, hogy fizikus diák koromban nem tanultam annyi természet-tudományt, chemiát, mint a mennyinek az ismeretébe itt a keitésztanonc-zokat részesítik. Muzeumuk gyűjteményei igazán tanulságosak. Minden gyümölcsnek, szőlőnek ott vannak a remekül készült utánzatai, s azt is maguk a tanonc-zok állítják elő.

És a mellett a kertészeti iparnak mindenféle ágazatához tartozó legujabbműhelyek, szerszámok, a miknek kezelése nagy képzettséget követel; gyümölcsaszaló, pin-cze kezelés, gyümölcs-szesz-főzés; aztán a csomagolásnak egyszerű módozatai: itt is a magyar szó válik be: «többet észszel mint erővel».

Azután a fák és szőlők betegségeiről, ellenségeiről, s azoknak óvszereiről szóló tanfolyam: az maga egy nagy tudomány.

Igazán mondom, szeretnék egy esztendőre fölvetetni Angyal Dezső kertészeti akadémiájába kertésztanonc-znak (persze: tizenennyolcz esztendő s ha lehetnék.)

De legalább egy napot töltsön el ebben a felsőbb kertészeti iskolában minden komoly kertész. Bizony nem bánja meg . . .

